

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ДОХОДУ

В чинних процесах розвитку економічних відносин важливою складовою є питання розуміння поняття доходу. Така діяльність необхідна для правового регулювання економічних, фінансових та податкових відносин в країні та доведення законодавства до тих вимог, які висуває міжнародне співтовариство. Основною проблемою при юридичному тлумаченні поняття «дохід» є те, що в українському законодавстві немає єдиного, уніфікованого його тлумачення.

Податковий кодекс України, який був прийнятий 2 грудня 2010 року, включив у себе майже всі нормативно-правові акти, які регулювали податкові правовідносини. У зв'язку з цим, багато норм були перенесені до Кодексу, проте деякі з них зазнали значних змін. Саме такої зміни набуло поняття доходу. Так, стаття 1 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб», який втратив чинність у зв'язку із прийняттям Податкового кодексу, давав визначення поняттю «дохід».

Податковий кодекс України визначає це поняття дещо інакше та дещо змінює визначення: «Доходи – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами» (стаття 14.1.56 ПК України).

У визначенні в Законі, доходом є перелік, що включає в себе суму будь-яких коштів, вартість матеріального і нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у тому числі цінних паперів або деривативів. Визначення в Кодексі не містить такої характеристики. Законодавець вживає словосполучення «сума доходу», де не передбачено що саме включається у це значення. Тобто, можливе двояке тлумачення терміну і включення до поняття доходу більш ширшого виду грошових надходжень чи активів.

Наприклад, в таких Законах, як: «Про індексацію грошових доходів населення», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» тобто Закони, в яких основною категорією виступає доходи населення, є необхідним встановлення єдиного визначення поняттю «дохід». В Україні досить велика частина економіки є тіньовою, а відповідно і доходи із заробітною платою також. Це означає, що не про всі доходи Податкова служба повідомлена, а значить вони не повністю оподатковувані. В Законах зазначається поняття

«заробітна плата», «пенсія», «стипендія», тощо, що не включає в себе сукупність всіх доходів, а отже і не відображає реальний дохід особи.

В ст. 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» основною відправною точкою у визначенні розміру соціальної допомоги є середньомісячний сукупний дохід сім'ї. У нормі зазначається, що до сукупного доходу включаються всі доходи сім'ї за місяць, однак невідомо, чи правдива інформація про доходи буде зазначена у довідці про доходи, чи лише той мінімум, за який сплачується податок.

Для уникнення подібної ситуації автор пропонує зазначати усі види грошових надходжень: орендна плата за нерухомість, яку платник податків отримує за договором оренди майна, плата за виконання роботи за всіма цивільно-правовими договорами, дивіденди, тощо, для того щоб відображався реальний дохід особи, а не лише мінімальна заробітна плата.

Податковий кодекс містить поняття доходу з джерелом їх походження з України і поняття доходу, отриманого з джерел за межами України. У статті 14.1.54 ПК «Дохід з джерелом походженням з України – це будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні».

У статті 14.1.55 ПК визначено поняття доходу, але із зазначенням місця його отримання. Як ми бачимо, поняття доходу фізичної особи визначається лише в Податковому кодексі. Ніяких посилань на визначення чи тлумачень цього поняття немає. В «соціальних» законах, тобто в тих, де надаються певні соціальні виплати і основою для визначення розміру виплати є лише заробітна плата, стипендія, пенсія, тощо. Таким чином поняття доходу в Податковому кодексі розширено і можливе включення більшої кількості видів грошових надходжень, що раніше законодавством не визначалось доходом.

На теоретичному рівні поняття «дохід» визначити не складно, але в практичній діяльності, з метою оподаткування, така категорія однозначного визначення не може мати, адже це пов'язано з постійно виникаючими та зникаючими суспільно-економічними відносинами. Проте, в законодавстві України досить велика частка нормативних актів побудована на такому понятті, визначення якого є лише в Податковому кодексі.

Враховуючи все наведене, зрозуміло українське законодавство потребує розробку та визначення уніфікованого поняття доходу щоб уникнути подвійного тлумачення. За для цього автор пропонує визначити закони, в яких доцільно буде використовувати це поняття. Таким може бути – об'єднання законів на соціальні групи, де буде встановлене єдине визначення поняття «дохід». Такі закони міститимуть одне визначення і єдине тлумачення.